

AZ ÁLLAMTITOKRÓL ÉS A SZOLGÁLATI TITOKRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT ÁLTALÁNOS VITÁJÁNAK FOLYTATÁSA – 1995. JÚNIUS 7.

DR. KÖVÉR LÁSZLÓ, a Fidesz képviselőcsoport vezérszónoka: Tisztelt Elnök Asszony! Köszönöm a szót, és mindenekelőtt köszönöm a méltányos elbírálást is, nemcsak a magam, hanem az utánam még hozzászóló képviselőtársaim nevében is.

Tisztelt Ház! Tisztelt Képviselőtársaim! Az állami szolgálati titok szabályozásának problémája sajátos sorsú jogterület, eléggé fontos ahhoz, hogy a modern jogállami szabályozás hiányát nap mint nap érezhessük, illetve érezhettük az elmúlt években ahogy néhány konkrét utalással előttem szóló képviselőtársaim már szóltak erről. De úgy látszik, nem volt eléggé fontos ahhoz, hogy ahogy azt belügyminiszter úr előadásában jelezte ne soroltatott volna újra és újra más, ennél fontosabbnak ítélt törvényhozási teendők mögé.

A hosszas huzavona végére ahogy az ismert az Alkotmánybíróság ítélete tett pontot az 1987. évi 5. törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezésével. E törvényerejű rendeletről Lusztig Péter képviselőtársam némi nosztalgiától sem mentes megjegyzést tett, mondván, hogy az a maga módján és idején nem volt rossz javaslat. Nos, én azt hiszem, éppen annyira volt jó, amennyire a rendszerváltozás után egy demokráciában is használhatónak bizonyult, azaz semennyire. Én inkább másik kormánypárti képviselőtársammal, Mészáros Istvánnal értek egyet, aki a következőket mondta erről a törvényerejű rendeletről a vitában: "Az eddigi szabályozást úgy lehet találóan jellemezni, hogy annak alapján titok lehetett mindaz, amit a hatalom annak tartott, ráadásul korlátlan ideig.

Mindez arra szolgál, tisztelt Ház, hogy elrejtse a hatalomgyakorlás valódi célját, azzal is biztosítsa az egykori állampárt uralmi helyzetét, hogy az információk elzárásával megakadályozza a polgárok, a társadalom önálló véleményformálását, a közügyekbe való beleszólását." Ennyit a múlttól, amely a legcsekélyebb mértékben sem érdemli meg, hogy valamiféle nosztalgikus megjegyzést tegyünk rá vonatkozóan.

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló törvényjavaslat önmagában is fontos kérdéseket tárgyal, igazi jelentőségét azonban csak akkor lehet felmérni, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy egy sor összefüggő és egymást kiegészítő törvényi sorozat kihagyhatatlan darabja, amelynek hiányában a dominóelvnek megfelelően a többi törvény is részben vagy egészben elveszíti képességét arra, hogy betöltse eredeti hivatását.

Az említett törvények legfontosabbika természetesen az adatvédelmi törvény, de szinte ugyanilyen súllyal lehet említeni a rendőrségi törvényt, vagy a még nem létező nemzetbiztonsági törvényt, valamint a büntető törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseit is. Természetesen idetartoznak különböző titokfajtákat tartalmazó egyéb jogszabályok is, amelyek részletesen felsoroltatnak a törvényjavaslat indoklásában, de ezek és a jelen javaslat kapcsolatával most nem foglalkoznék.

Az államtitok és szolgálati titok adatokban jelenik meg, tehát mindaz, ami a közérdekű adatokhoz, a személyes és különleges adatokhoz, ezek kezeléséhez, védelméhez fűződik, szoros kapcsolatban áll a jelen törvényjavaslat szabályaival.

A demokratikus társadalom információszabadsága a közérdekű adatok széles elismertségén alapul. Ez egyben azt is jelenti, hogy egy demokratikus társadalomban a köz által meg nem ismerhető adatoknak a lehető legszűkebb körre kell korlátozódnuk. Nyilvánvaló, hogy ilyen

korlátok egyetlen társadalomban sem mellőzhetők. Nem véletlen, hogy az emberi jogok védelmének egyik leghatékonyabb nemzetközi dokumentuma, az Emberi Jogok Európai Egyezménye is tartalmazza e jogok elismerése mellett azokat a határokat is, amelyek között egy demokratikus társadalomban e jogok gyakorolhatók.

Jelen esetben is arról van szó, hogy az emberi jog-ként elismert információs szabadság, továbbá az egyes egyének saját személyes és különleges adataihoz való jog az államtitok és szolgálati titok szabályozásával korlátozható, ám e korlátozásnak meg kell felelnie a demokratikus társadalmakban elfogadott mércéknek. E mérce elemei álláspontunk szerint a következők:

Először is alkalmazni kell a szükségszerű korlátozás elvét, azaz az államtitok és szolgálati titok köre a lehető legszűkebb kell hogy legyen; másodsorban pedig a korlátozásnak jogszabályban lefektetettnek és a joggal összhangban állónak kell lenni.

Ennek megfelelően a törvényi szabályozás szükséges, hiszen alkotmányos jogokat is érint a kérdés. Más-részt viszont és erről már kevesebbet szoktunk beszélni e normák csak akkor tekinthetők a vizsgált téma szempontjából is jognak, ha kellőképpen pontosak ahhoz, hogy tartalmuk mentes legyen mindenfajta kétértelműségről. Ki kell küszöbölni tehát azokat az eshetőségeket, amelyek az államtitok és szolgálati titok meghatározásánál a törvény szellemével ellentétesen visszaélésre adnak lehetőséget.

E szempontokat figyelembe véve általánosságban az a vélemény alakítható ki e törvényjavaslatról, hogy a gyakorlatban alkalmazható lesz és többé-kevésbé megfelel az előbb említett követelményrendszernek. Az Alkotmánybíróság ismert határozatában megsemmisített korábbi jogszabálynál mindenképpen modernebb, haladóbb és előremutató javaslattal állunk szemben.

Tisztelt Ház! Ez az általános megállapítás azonban nem vonatkozik a törvényjavaslat minden részletére. Kifogásként említhető meg elsősorban, hogy az államtitokkal szemben a szolgálati titok esetében jóval bizonytalanabb, szélesebb kört átölelő és garanciákkal kellően nem körülbástyázott szabályozási javaslat került kidolgozásra. Látszólag jó érvnek tűnik az a szokványos ellenvetés, mely szerint a szolgálati titok olyan széles körre terjedhet ki természeténél fogva, hogy az államtitokétól eltérő szabályozása ezzel már önmagában is indokolható.

Ez számomra nem elfogadható álláspont: a szolgálati titok, a hozzáférhetőség szempontjából, legfeljebb időtartamában különbözik az államtitoktól. Ennél fogva semmi sem indokolja eltérő, jóval kevesebb garanciát tartalmazó szabályozását.

Egyáltalán nem vagyok tehát biztos abban, hogy a szolgálati titok-kör meghatározását oly módon kell megállapítani, ahogy azt a jelen javaslat tartalmazza, tudniillik, hogy a minősítésre felhatalmazott e titokkört közleményként majd később teszi közzé a Magyar Közlönyben. Még abban az esetben is, ha elfogadom a törvényi szabályozás nehezen kivitelezhető voltát, ez a szabályozás túlzottan parttalan és ellenőrizhetetlen, ezért legalábbis kétséges megoldás, hiszen alapvető jogokat érintő területről van szó.

A törvényjavaslat idevonatkozó rendelkezései tehát legalábbis megfontolandóak. Ezt annak ellenére kell kijelenteni, hogy a korábbi állásponthez képest igen sokat javult a tervezet, hiszen garanciális szabályként kerül be a jegyzék kihirdetésének helye és ideje, a minősítési javaslatban a titokkör megjelölése.

A fent említett általános kifogáson túl néhány további részletszabály is megfontolásra méltó:

A 10. § rendelkezik a minősítés felülvizsgálatáról. Ezt a szabályt támogatandónak tartom, de némi kiegészítéssel. A rendszeres felülvizsgálat elfogadható elképzelés, csakúgy, mint annak 3 évenkénti kötelezettsége. Lehetőséget kellene adni azonban arra is, hogy bárki kérhesse az adat minősítésének felülvizsgálatát, s ebben az esetben a nyilvánvalóan indokolatlan vagy ismételt kérelmekről eltekintve a minősítő köteles legyen a felülvizsgálatot elvégezni.

Feltétlenül szükséges a 10. §-ban azt is rögzíteni, hogy a minősítő a felülvizsgálatkor nem terjesztheti ki a titkossá minősítés időtartamát az eredeti minősítésben meghatározott időtartamon túlra. A javaslat e tekintetében ugyanis megítélésünk szerint kétértelmű, s az indoklás sem ad megfelelő útmutatást.

A 10. §-hoz tartozó kérdéskör a minősítés kezdeményezésére, a minősítésre, a felülvizsgálatra kötelezettek felelőssége. E szakasz (4) bekezdése általánosságban kimondja a személy felelősségét, azonban nem szól e felelőség jellegéről, érvényesítéséről, az alkalmazott eljárásról, az esetleges szankciókról. Úgy vélem, ezek nélkül e szabály részben deklaratív, másrészt jogbizonytalanságot eredményez, ezért kiegészítése indokolt.

A törvényjavaslat szabályozza a megismerési kérelem elintézését is. Nem világos azonban, hogy e kérelem teljesítése vagy megtagadása kinek a hatáskörébe tartozik. A 14. § (1) bekezdése szerint a kérelemre a minősítő adhat engedélyt. A (3) bekezdése, amely a megtagadásról szól, viszont azt mondja ki, hogy ha a megtagadó nem azonos a minősítővel, a bírósági eljárásban a minősítőnek is perben kell állnia. A két bekezdésben tartalmi jellegű ellentmondás feszül, amelyet mindenképpen fel kell oldani.

Nem világos a 17. § (2) bekezdése sem, amely az államtitok nyilvánosságra hozataláról, továbbá külföldi szervnek vagy személynek átadásáról szól. Ezt a minősítő írásbeli engedélyével lehet megtenni. A kérdés azonban az, hogy miben különbözik ez az eset a titkossá minősítés megszüntetésétől.

A 17. § (3) bekezdése két vonatkozásban is aggályos. Jelen megfogalmazás alapján államtitkot külföldre, vagy külföldről kizárólag futár, vagy vele azonos jogállású egyéb személy útján lehet továbbítani. Így tehát a technikai úton közvetített diplomáciai, hírszerző, katonai adatok hazahozatalára vagy külföldre juttatására nincs mód. Súlyosabb gondot vet fel az ebből a szövegből eredő következtetés, mely szerint ha csak diplomáciai vagy konzuli futár stb. révén szállítható államtitok külföldre vagy külföldről hazánkba, a magyar hírszerzés által számos esetben alkalmazott hírszerző ügynökök, illetve általában hírszerző tisztjeink számára immár nemcsak a célszág joga jelent fenyegetést, hanem a magyar jog által is tiltottá válik tevékenységük egyik legfontosabb formája, a titkok exportja, importja. Mindezekre tekintettel a bekezdésre a mi megítélésünk szerint nincsen szükség.

Fontos garanciális kérdés a titkos ügykezelés vezetőjével, a titkos ügykezelővel kapcsolatos szabályozás mibenléte. A 23. § (2) bekezdése szerint e munkakörök betöltéséhez vizsgát kell tenni. Bár e vizsga részletes szabályait kormányrendelet kell hogy tartalmazza, a legfontosabb garanciális szabályokat talán e törvény is elbírt volna.

A törvényjavaslat VI. fejezete komoly kételyeket ébreszt. Úgy tűnik, hogy a Belügyminisztérium által előterjesztett javaslat túlzott jogköröket kíván adni az előterjesztőnek, a belügyminiszternek. Önmagában az sem érthető például, hogy a belügyminiszternek a honvédségnél, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatoknál miért kell az

azokat irányító miniszterek mellé lépnie mint szakmai felügyelő. Nem véletlen, hogy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat, csakúgy, mint a katonait, nem a Belügyminisztérium keretében szervezték meg. Ezek után nem egészen érthető, hogy akkor a belügyminiszter miért gyakorol úgymond szakmai felügyeletet az e szolgálatoknál keletkező állami és szolgálati titok tekintetében.

Nem érthető az sem, hogy a 24. § (4) bekezdése szerint az ellenőrzést végzők tulajdonképpen az 1993. évi LIX. törvény mellékletében foglalt iratok, dokumentumok kivételével minden más állami, szolgálati titok tartalmát megismerhetik.

Ez semmiképpen sem fér össze a titokvédelem szakmai-technikai felügyeletével, hanem éppenséggel egy erős túlhatalmat biztosít az információs bázisok megszerzése terén. Ezzel semmiképpen sem érthetünk egyet, nem is beszélve arról, hogy a törvényjavaslat egyetlen szót sem ejt az ellenőrzők személyéről, felelőségéről. Úgy vélem, hogy a VI. fejezet mindenképpen átdolgozásra szorulna.

Tisztelt Képviselőtársaim! Nem tértem ki újólaj néhány megjegyzésre, észrevételre, amelyet előttem szóló képviselőtársaim tettek. Ezek közül csak Kutrucz Katalinnak a javaslat kormány számára indokolatlan előjogokat biztosító 8. és 10. §-aival kapcsolatban tett megjegyzéseit említeném, megerősítendő az általa elmondottakat. Szerencsére Mészáros István képviselőtársam felszólalásából arra lehet következtetni, hogy a kormánykoalíció rugalmas lesz a szövegrészek megváltoztatásában.

Összegezve az elmondottakat: a törvényjavaslat jelentősen meghaladja a jelenleg hatályos, de az alkotmánynak már meg nem felelő és egyéb szempontból is alkalmatlan szabályozást. Szellemével és rendelkezéseinek legnagyobb részével egyet lehet érteni. Bizonyos fontos részletkérdésekben változtatás látszik indokoltnak, amelyekkel együtt a Fidesz a javaslatot támogatni tudja. Köszönöm figyelmüket. (Taps az ellenzék padsoraiból.)